

Declaració del II Congrés Nacional d'Educació Ambiental per transitar de l'acció individual a la transformació col·lectiva

El II Congrés Nacional d'Educació Ambiental, CNEA 20/21, ha estat concebut per generar implicació davant dels reptes que ens planteja un món canviant i complex i per concebre solucions per aconseguir crear una societat més sostenible, corresponsable i justa.

Sobre l'objectiu i lema del I Congrés —**Teixir aliances per avançar en educació ambiental**—, la segona edició ha fet èmfasi en el trànsit **de l'acció individual a la transformació col·lectiva** i ha estat un **laboratori de síntesi de coneixement de l'educació ambiental a Catalunya**.

El Congrés s'ha bastit sobre unes “**Bases compartides per transitar a la cultura de la sostenibilitat**” entesa aquesta com el conjunt de coneixements, valors i pràctiques que la ciutadania, tant individualment com col·lectivament, ha de desenvolupar amb responsabilitat, racionalitat i creativitat per afrontar les problemàtiques socioambientals, defensant els drets bàsics de les persones dins dels límits ecològics del planeta. Aquestes bases afirmen també que més enllà de les estratègies i els instruments que creen consciència de la gravetat de la crisi socioambiental, cal trobar maneres d'ajudar tothom a relacionar-la amb les decisions personals i col·lectives i mecanismes per capacitar-nos per a l'acció transformadora. L'anàlisi crítica de l'entorn, la discussió de valors, la imaginació d'escenaris futurs, l'exploració d'alternatives, la presa de decisions de manera participativa, la construcció de respostes, l'execució d'accions cooperatives i l'avaluació dels resultats són aprenentatges clau en aquesta capacitació.

L'excepcionalitat de la pandèmia ha configurat un format de trobades mensuals en línia, que s'ha estès del novembre de 2020 al de 2021 i que ha configurat un cicle enriquidor per incorporar idees i estratègies innovadores als centres educatius, les universitats, les entitats i les administracions que promouen l'educació ambiental.

Impulsat per la Generalitat de Catalunya, la Diputació de Barcelona, l'Ajuntament de Barcelona, l'Àrea Metropolitana de Barcelona, la Diputació de Girona, la Societat Catalana d'Educació Ambiental i, en representació de les universitats, la Universitat Internacional de Catalunya i la Universitat de Barcelona, les 8 sessions del CNEA 20/21 han aplegat 25 ponents i 1.010 assistents que, de forma conjunta i participativa, han inspirat el conjunt de conclusions que es recullen en el decàleg següent:

Decàleg del II Congrés Nacional d'Educació Ambiental

- Ara més que mai, cal una transformació col·lectiva***

A hores d'ara ens trobem davant d'un seguit de **crisis de dimensió planetària** que s'han accentuat en els darrers anys i sobre les quals la població ha pres un major nivell de consciència, gràcies en part a la tasca desenvolupada en els anys anteriors des de l'àmbit de l'educació ambiental i, també, després de constatar la tangibilitat d'episodis com ara el temporal Glòria o la pandèmia de la COVID-19. Aquestes crisis ens plantegen un repte decisiu i ens demanen, ara més que mai, una **resposta urgent cap a un canvi de model** en la relació de la societat amb el medi.
- L'educació ambiental és la resposta***

Actualment, l'educació ambiental s'ha revelat com un instrument, del qual seria irresponsable prescindir, per **implicar la ciutadania en la construcció d'una nova cultura de la sostenibilitat** i per **generar una transformació social** col·lectiva. En la mateixa mesura que altres instruments d'actuació social, l'educació ambiental necessita recursos i reclama una concreció d'objectius i una planificació estratègica.
- Actuar en l'escala local***

L'escala local, que és **l'àmbit més proper i vivencial** de les persones, és el cercle de treball en què l'educació ambiental **aconsegueix un impacte més perceptible**. Les crisis successives, i en particular la sanitària, ens han facilitat el redescobriments de l'escala local com **un espai on és possible i necessari actuar** per poder incidir i transformar en l'escala global.
- Generar experiències transformadores***

Un dels reptes pedagògics que s'ha de marcar l'educació ambiental és el de generar processos d'ensenyament i aprenentatge que portin cap a **experiències autènticament transformadores**, les quals s'han de concretar en iniciatives locals, a l'abast de la comunitat i en metodologies que promoguin **l'acció individual i col·lectiva**.
- Transformar des de la participació***

Els col·lectius conscienciats, les comunitats educatives i altres contextos participatius s'han manifestat sempre com a **àmbits òptims de generació d'acció ciutadana transformadora**. Cal reconèixer-los i impulsar-los, i incorporar-hi les veus de tots els agents implicats per tal de generar experiències socioambientals transformadores en comunitat. Els col·lectius han de disposar d'estructures de participació ben definides i, a més a més, cal també millorar la comunicació entre els agents de la comunitat entre si amb la societat.

6. ***Ciència i educació, una simbiosi fèrtil***
Cal incloure la **reflexió conjunta** de tots els actors en els **processos de coneixement, de recerca i d'avaluació** per tal d'estimular el seu potencial de transformació. Un exemple en són les iniciatives de ciència ciutadana, tant pel seu component participatiu com per la seva capacitat de contribuir a fer front a les crisis ambientals, com ara la de la biodiversitat o la climàtica, entre altres.
7. ***Tocar la fibra, evitar l'ansietat***
L'educació ambiental ha de cercar pràctiques més connectades amb les emocions i les vivències en primera persona. Està demostrada la **vinculació entre les emocions i la millora d'aprenentatge**, i l'educació ambiental és un àmbit especialment adequat per fer aquest vincle i contribuir així a l'empoderament per a l'acció tot evitant generar ecoansietat i una percepció d'imptència per generar canvis.
8. ***Nous llenguatges per a l'educació ambiental***
En paral·lel a les noves situacions de crisi, el món actual ens brinda també, de manera contínua, **formats innovadors d'expressió i de comunicació** que cal aprofitar i incorporar a les metodologies de l'educació ambiental. La creativitat ha de combinar elements del món de l'art, de la cultura i de la tecnologia, que poden esdevenir eines molt potents a l'hora de generar transformació.
9. ***L'educació ambiental, una aposta necessària***
Atès que la transformació col·lectiva transita des de l'empoderament individual fins al comunitari, i tot reconeixent que l'educació ambiental és clau de volta per a aquesta transformació, cal assumir que **requereix de recursos econòmics, tècnics i humans**. En conseqüència, cal demanar a les organitzacions públiques i privades un exercici de corresponsabilitat i coherència que les condueixi a una aposta decidida per mobilitzar recursos. Aquesta aportació ha de mantenir un criteri de proporcionalitat a la seva responsabilitat i en la mateixa mesura ha de garantir els **marcs compartits i coherents d'actuació** que han de fer possible la transformació col·lectiva.
10. ***Transformació col·lectiva des de les aliances***
Finalment, com a conclusió general del Congrés Nacional d'Educació Ambiental 2020/2021, compartida i consensuada per la diversitat de persones i d'organitzacions que han participat en el conjunt de sessions, queda reforçat el convenciment que cal **teixir aliances** i cultivar la col·laboració a tots els nivells, entre tots els actors involucrats i que **les actuacions orientades a la transformació col·lectiva de la nostra societat són la resposta adequada** als reptes que ens plantegen les crisis del nostre temps.

Els participants en el Congrés **assumim** que les propostes que es deriven del decàleg no es poden portar a terme sense el compromís ferm de les persones i les organitzacions vinculades a l'àmbit de l'educació ambiental.

I en conseqüència **ens comprometem a:**

- **Impulsar** un procés de cocreació que permeti definir un full de ruta per al trànsit de la societat cap a una nova cultura de la sostenibilitat.
- **Aportar**, en la mesura de la responsabilitat que ens pertoca, els recursos humans, econòmics, professionals i materials necessaris per a una implantació efectiva de l'educació ambiental en tots els sectors.
- **Afavorir** les aliances entre actors i estimular els espais de participació.
- **Incorporar** totes les dimensions de la recerca, la ciència i el coneixement a la pràctica de l'educació ambiental.
- **Actualitzar** de forma permanent la incorporació dels nous llenguatges a les metodologies de l'educació ambiental.
- **Acompanyar** la ciutadania i els col·lectius a relacionar la crisi socioambiental amb les decisions personals i col·lectives i capacitar-los per a l'acció transformadora
- **Utilitzar** les eines disponibles i adequar-les a les realitats particulars i emocionals de cada entorn social tot evitant estratègies d'ansietat que bloquegen la capacitat d'acció.

I per tot això,

Ens instem a adherir-nos de forma personal a la **Declaració del II Congrés Nacional d'Educació Ambiental "Per transitar l'acció individual a la transformació col·lectiva"** o a elevar-la als òrgans de govern de les nostres organitzacions, perquè n'adoptin els compromisos i a **Notificar** l'acord la Secretaria del Congrés.